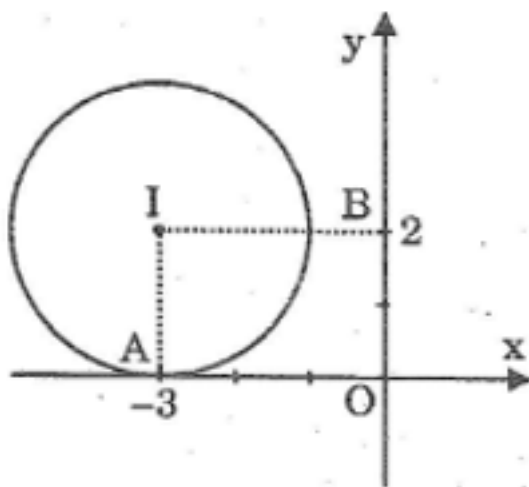

BÀI 4: VỊ TRÍ TƯƠNG ĐỐI CỦA ĐƯỜNG THẲNG VÀ ĐƯỜNG TRÒN

Bài 35 trang 162 Sách bài tập Toán 9 Tập 1:

Trên mặt phẳng tọa độ cho điểm I có tọa độ $(-3; 2)$. Nếu vẽ đường tròn tâm I bán kính bằng 2 thì đường tròn đó có vị trí như thế nào đối với các trục tọa độ?

Lời giải:

Kẻ $IA \perp Ox$

Ta có: $IA = 2 = R$

Suy ra đường tròn (I) tiếp xúc với trục hoành

Kẻ $IB \perp Oy$

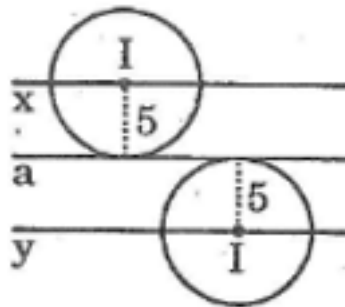
Ta có : $IB = 3 > R$

Suy ra đường tròn và trục tung không có điểm chung.

Bài 36 trang 162 Sách bài tập Toán 9 Tập 1:

Cho đường thẳng a. Tâm I của tất cả các đường tròn có bán kính 5cm và tiếp xúc với đường thẳng a nằm trên đường nào ?

Lời giải:

Vì đường tròn tâm I bán kính 5cm tiếp xúc với đường thẳng a nên khoảng cách từ I đến a là 5cm.

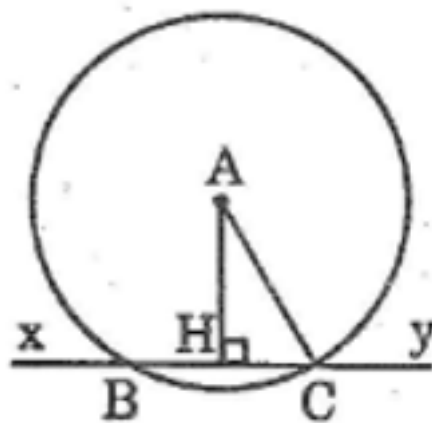
Vậy I nằm trên hai đường thẳng x và y song song với a, cách a một khoảng bằng 5cm.

Bài 37 trang 162 Sách bài tập Toán 9 Tập 1:

Cho điểm A cách đường thẳng xy là 12cm. Vẽ đường tròn (A ; 13cm)

- Chứng minh rằng đường tròn (A) có hai giao điểm với đường thẳng xy
- Gọi hai giao điểm nói trên là B và C. Tính độ dài BC.

Lời giải:

a. Kẻ $AH \perp xy$

Ta có: $AH = 12\text{cm}$

Bán kính đường tròn tâm I là 13cm nên $R = 13\text{cm}$

Mà $AH = d = 12\text{cm}$

Nên suy ra $d < R$

Vậy (A; 13cm) cắt đường thẳng xy tại hai điểm phân biệt B và C

b. Áp dụng định lí Pitago vào tam giác vuông AHC ta có:

$$AC^2 = AH^2 + HC^2$$

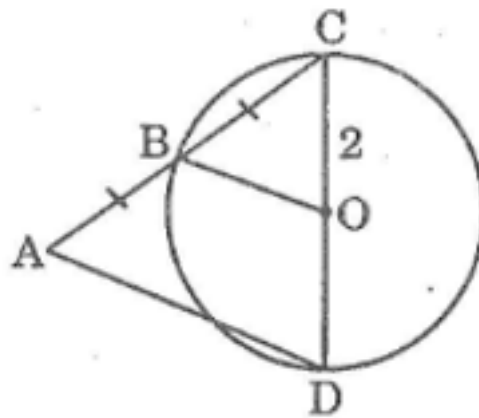
$$\text{Suy ra: } HC^2 = AC^2 - AH^2 = 13^2 - 12^2 = 25 \Rightarrow HC = 5 \text{ (cm)}$$

$$\text{Ta có: } BC = 2.HC = 2.5 = 10 \text{ (cm).}$$

Bài 38 trang 162 Sách bài tập Toán 9 Tập 1:

Cho đường tròn (O) bán kính bằng 2cm. Một đường thẳng đi qua điểm A nằm bên ngoài đường tròn và cắt đường tròn tại B và C, trong đó $AB = BC$. Kẻ đường kính COD. Tính độ dài AD.

Lời giải:

Trong tam giác ACD, ta có :

B là trung điểm của AC (gt)

O là trung điểm của CD

Nên OB là đường trung bình của ΔACD

Suy ra : $OB = (1/2).AD$ (tính chất đường trung bình của tam giác)

$$\text{Vậy } AD = 2.OB = 2.2 = 4 \text{ (cm)}$$

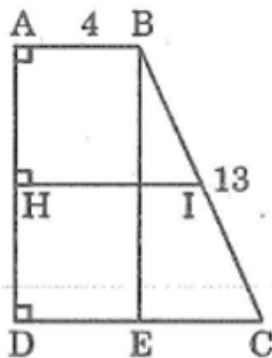
Bài 39 trang 162 Sách bài tập Toán 9 Tập 1:

Cho hình thang vuông ABCD có góc A = góc D = 90° , AB = 4cm, BC = 13cm, CD = 9cm.

a. Tính độ dài AD

b. Chứng minh rằng đường thẳng AD tiếp xúc với đường tròn có đường kính là BC

Lời giải:

a. Kẻ $BE \perp CD$

Suy ra tứ giác ABED là hình chữ nhật

Ta có: $AD = BE$

$AB = DE = 4$ (cm)

Suy ra: $CE = CD - DE = 9 - 4 = 5$ (cm)

Áp dụng định lí Pitago vào tam giác vuông BCE ta có :

$$BC^2 = BE^2 + CE^2$$

$$\text{Suy ra : } BE^2 = BC^2 - CE^2 = 13^2 - 5^2 = 144$$

$$BE = 12 \text{ (cm)}$$

$$\text{Vậy: } AD = 12 \text{ (cm)}$$

b. Gọi I là trung điểm của BC

$$\text{Ta có: } IB = IC = (1/2).BC = (1/2).13 = 6,5 \text{ (cm)} \quad (1)$$

Kẻ $IH \perp AD$. Khi đó HI là đường trung bình của hình thang ABCD.

$$\text{Ta có : } HI = \frac{AB + CD}{2} = \frac{4 + 9}{2} = 6,5 \text{ (cm)} \quad (2)$$

Từ (1) và (2) suy ra : $IB = IH = R$

Vậy đường tròn $(I ; BC/2)$ tiếp xúc với đường thẳng AD .

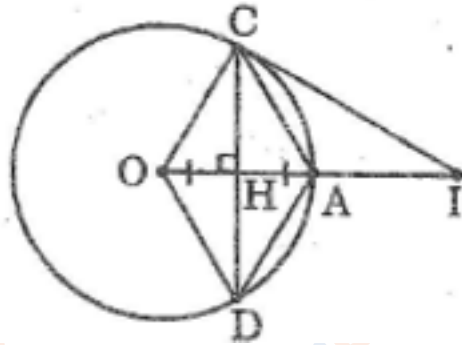
Bài 40 trang 162 Sách bài tập Toán 9 Tập 1:

Cho đường tròn (O) , bán kính OA , dây CD là đường trung trực của OA .

a. Tứ giác $OCAD$ là hình gì? Vì sao?

b. Kẻ tiếp tuyến với đường tròn tại C , tiếp tuyến này cắt đường thẳng OA tại I . Tính độ dài CI biết $OA = R$.

Lời giải:

a. Gọi H là giao điểm của OA và CD

Vì CD là đường trung trực của OA nên:

$$CD \perp OA \text{ và } HA = HO$$

Mà $CD \perp OA$ nên $HC = HD$ (đường kính dây cung)

Vì tứ giác $ACOD$ có hai đường chéo cắt nhau tại trung điểm mỗi đường nên nó là hình bình hành.

Đồng thời $CD \perp OA$ nên $ACOD$ là hình thoi

b. Vì $ACOD$ là hình thoi nên $AC = OC$

Mà $OC = OA (= R)$ nên tam giác OAC đều

Suy ra : $\widehat{COA} = 60^\circ$ hay $\widehat{COI} = 60^\circ$

Mà $CI \perp OC$ (tính chất tiếp tuyến)

Trong tam giác vuông OIC , ta có:

$$CI = OC \cdot \operatorname{tg} \widehat{COI} = R \cdot \operatorname{tg} 60^\circ = R\sqrt{3}$$

Bài 41 trang 162 Sách bài tập Toán 9 Tập 1:

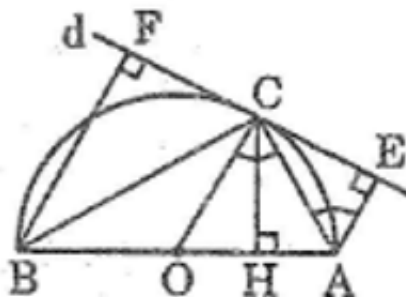
Cho nửa đường tròn tâm O , đường kính AB . Qua điểm C thuộc nửa đường tròn kẻ tiếp tuyến d của đường tròn. Gọi E và F lần lượt là chân các đường vuông góc kẻ từ A và B đến d . Gọi H là chân đường vuông góc kẻ từ C đến AB . Chứng minh rằng :

a. $CE = CF$

b. AC là tia phân giác của góc BAE

c. $CH^2 = AE \cdot BF$

Lời giải:

a. Ta có: $OC \perp d$ (tính chất tiếp tuyến)

$AE \perp d$ (gt)

$BF \perp d$ (gt)

Suy ra : $OC \parallel AE \parallel BF$

Mà $OA = OB (= R)$

Suy ra: $CE = CF$ (tính chất đường thẳng song song cách đều)

b. Ta có: $AE \parallel OC$

Suy ra $\widehat{OCA} = \widehat{EAC}$ (hai góc so le trong) (1)

Ta có : $OA = OC (= R)$

Suy ra : ΔOAC cân tại $O \Rightarrow \widehat{OCA} = \widehat{OAC}$ (2)

Từ (1) và (2) suy ra: $\widehat{EAC} = \widehat{OAC}$

Vậy AC là tia phân giác của góc OAE hay AC là tia phân giác của góc BAE

c. Tam giác ABC nội tiếp trong đường tròn (O) có AB là đường kính nên góc $(ACB) = 90^\circ$

Tam giác ABC vuông tại C có $CH \perp AB$

Theo hệ thức liên hệ giữa đường cao và hình chiếu, ta có:

$$CH^2 = HA.HB \quad (3)$$

Xét hai tam giác ACH và ACE , ta có:

$$\text{Góc } AEC = \text{góc } AHC = 90^\circ$$

$$CH = CE \text{ (tính chất đường phân giác)}$$

AC chung

$$\text{Suy ra : } \Delta ACH = \Delta ACE \text{ (cạnh huyền, cạnh góc vuông)}$$

$$\text{Suy ra: } AH = AE \quad (4)$$

Xét hai tam giác BCH và BCF , ta có:

$$\text{Góc } BHC = \text{góc } BFC = 90^\circ$$

$$CH = CF (= CE)$$

BC chung

$$\text{Suy ra: } \Delta BCH = \Delta BCF \text{ (cạnh huyền, cạnh góc vuông)}$$

$$\text{Suy ra: } BH = BF \quad (5)$$

$$\text{Từ (3), (4) và (5) suy ra: } CH^2 = AE.BF$$

Bài tập bổ sung (trang 163)

Bài 1 trang 163 Sách bài tập Toán 9 Tập 1:

Cho đoạn thẳng AB. Đường tròn (O) đường kính 2cm tiếp xúc với đường thẳng AB. Tâm O nằm trên

- A. Đường vuông góc với AB tại A;
- B. Đường vuông góc với AB tại B;
- C. Hai đường thẳng song song với AB và cách AB một khoảng 1cm;
- D. Hai đường thẳng song song với AB và cách AB một khoảng 2 cm.

Hãy chọn phương án đúng.

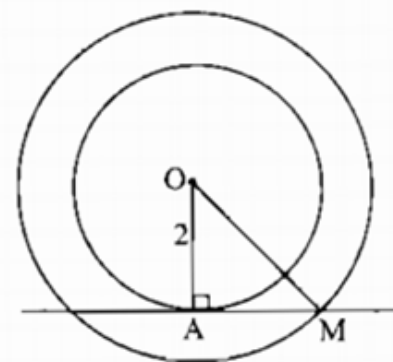
Lời giải:

Chọn C

Bài 2 trang 163 Sách bài tập Toán 9 Tập 1:

Cho đường tròn (O; 2cm), điểm A di chuyển trên đường tròn. Trên tiếp tuyến tại A, lấy điểm M sao cho $AM = OA$. Điểm M chuyển động trên đường nào?

Lời giải:

Hình bs. 30

$$OM = 2\sqrt{2}.$$

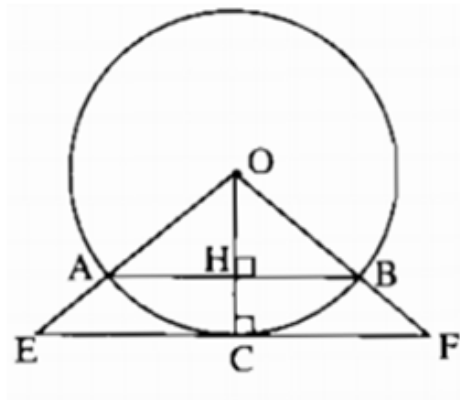
Điểm M chuyển động trên đường tròn (O; $2\sqrt{2}$ cm).

Bài 3 trang 163 Sách bài tập Toán 9 Tập 1:

Cho đường tròn $(O; 15\text{cm})$, dây $AB = 24\text{cm}$. Một tiếp tuyến song song với AB cắt các tia OA, OB theo thứ tự E, F . Tính độ dài EF .

Lời giải:

Gọi C là tiếp điểm của EF với đường tròn (O) , H là giao điểm của OC và AB . Ta có $OC \perp EF$ và $AB \parallel EF$ nên $OC \perp AB$.

Ta tính được $HB = 12\text{ cm}$ nên $OH = 9\text{ cm}$.

$$\Delta OAB \sim \Delta OEF \text{ nên } \frac{OH}{OC} = \frac{AB}{EF}$$

$$\text{Tức là } \frac{9}{15} = \frac{24}{EF}$$

Ta tính được $EF = 40\text{cm}$.